

1714.

1. Bauer, Johann Wolfgang : De justificatione
verbi
- 2^{a. b.}₂ Fichtner, Joh. Georgii : De fœderis. Von der Welt -
Seren. 2 Bunde.
- 3^{a. b.}₂ Fichtner, Joh. Georgii : De parte justitiæ. 2 Bunde.
1714 - 1722
- 4^{a. b.}₂ Hübner, Henricus : Juridicorum universorum
Sancti mores hodiernos Compendiose Considerata.
2 Bunde 1714 - 1738.
5. Hoeger, Johann Christophorus : De usu conditionis
causa data, causa non secuta.
6. Kobl, Johann Benignus : De penis et ultionem
una revigendis
7. Kretzschmar, Jo. David : De indylo libro practico Thoma
Sandth

8. Lintzmayer, Johannes Georgius : De observantia
 9^{ae} ^{et} 10^{ae} Muller, Michael Christoph : De jure feodorum
 et epula praefectoria persequens. 5 Bunde.
 1744, 1742 et 1746
10. Paim, Sigismund Ferdinandus : De beneficiis curi
 grandi ob religionem.
11. Rinder, Christophorus & Dammus : De privilegiis
 et iustis
12. Rinck, Ludovicus Gottlieb : De aqua calida
 occasione legis et general.
13. Schwaneguis, Christianus Gott : De collegiis
 utriusque orationum.

un-
ol.
en'
ii
v

G. 12 num 28

37

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGVRALIS
IVRIDICA

DE

1714

OBSERVANTIA,

QVAM

SVB ALTISSIMI PRAESIDIO,

MAGNIFICI

ICTORVM

100

IN VNIVERSITATE ALTDORFINA

ORDINIS

BENEVOLO INDVLTV,

PRO LICENTIA,

SVMMOS IN VTROQVE IURE

HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

RITE CONSEQVENDI,

AD D. XVIII. SEPTEMBR. A. O. R. MDCCXIV.

H. L. Q. C.

PVBLICO ET SOLENNI ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTIT

JOHANNES GEORGIVS Linkmayr/

NORIMBERGENSIS.

ALTORFII,

LITERIS MAGNI DANIELIS MEYERI.

KÖNIGLICH
UNIVERSITÄT
ZÜRICH

ILLVSTRIS S. ROM. IMP. LIB. REIPVBLICAE
NORIMBERGENSIS
SENATVI ILLVSTRI,
VIRIS
GENEROSISSIMAE PROSAPIAE AN-
TIQVITATE, MERITIS ERGA IMPERIVM
ET PATRIAM, TVM RERVM GERENDARVM
ET REGIMINIS SOLERTIA ATQVE PRVDENTIA
VNDIQAQVE SPLENDIDISSIMIS,

DOMINIS
DVVMVIRIS,
TRIVMVIRIS,
SEPTEMVIRIS,
SCHOLARCHIS,
CONSVLIBVS

RELIQVISQVE

SENATORIBVS,

PATRIAE PATRIBVS PIIS, FELICIBVS,
DOMINIS AC MAECENATIBVS SVIS GRATIOSISSIMIS,
PERPETVVM FORTVNAE INCREMENTVM,
AVSPICATAM REGIMINIS DIVTVRNITATEM,
AETERNVM FAMILIARVM SPLENDOREM,
EA, QVA PAR EST, DEVOTISSIMA MENTE

HVMILLIME APPRECATVS,

SPECIMINE HOC ACADEMICO INAVGYRALI
EORVM CLEMENTIAE

SESE SVAQVE STVDIA SVBMISSISSIME COMMENDAT

OBSEQVIOSISSIMVS CLIENS
AVTOR.

DISSERTATIONIS INAUGVRALIS
DE

OBSERVANTIA

CAPVT I.

Exhibens Generalia de Observantia.

§. I.

Doctrinam de Observantia & utilissimam & maxime necessariam esse, nemo, credo, inficias ibit, testantur id non solum innumerae Doctorum, imprimis Practicorum, auctoritates, sed & experientia ipsa, optima rerum magistra, idem satis confirmat. Mirum ergo, quod circa tam utile ac necessarium argumentum tot occurrant dissensiones, tot difficultates fere insuperabiles: etenim si Commentatores ad §. 3. *Inst. de J. N. G. & C.* nec non ad *tit. ff. de LL. & C. quae sit long. consuetud.* perlegas, iisque ex Scriptoribus Practicis jungas ea, quae Besoldus, Lynkerus, Harprechtus, Schultesius, Craverta aliique de Observantia annotarunt, diversos variosque subinde conceptus tam circa generalia, quam specialia hujus doctrinae capita reperies, norante Kulpisio de *Observantia Imperiali c. 1. §. 4. seqq.* Non inanem

A 2

hinc

hinc operam me suscepturum esse arbitratus sum, si exantlatis consuetis Scrutaminibus, Inluti Jctorum Ordinis permisso solenniter ventilanda hac Dissertatione Inaugurali naturam *Observantia* paulo attentius expenderem; ejus tamen non sum arrogantia, ut mihi persuadeam, à me aliquid proficisci posse, quod ad ingeniose illustrandam & accuratiori judicio ordinandam hanc difficilem doctrinam pertinere possit; sed cum hæc scriptio saltem exercendis ingenii viribus, & exhibendo præfato Specimini destinata sit, id unice intendo, ut Benevolo Lectori demonstrarem, quo ordine & qua serie ego *Observantia* materiam animo conceperim. Tractationis autem meæ methodus hæc erit, ut primum *Generalia*, quæ de *Observantia* notanda veniunt; deinde *Specialia* ejusdem paucis, pro instituti ratione, investigem.

§. II.

Vocabulum *Observantia* in generali significatione synonymum est consuetudinis, ceu fatetur Kulpiscus *cit. Dissert. c. 1. §. 7. circa finem*, in verbis: *Observantiam accurate loquendo consuetudinem esse &c.* & in *§. anteced. 6.* verbis: *apparet insuper confundi vulgarem vocis sensum, cum excellentiori*; unde liquet ipsum non negare, in vulgari loquendi usu *observantiam* & consuetudinem pro synonymis haberi. Hoc in sensu promiscue etiam usurpat utrumque vocabulum Illustr. Dn. Thomasius in *Dissut. de Jure consuetudinis & observantia*, ac sub eadem definitione *d. Diss. §. 6.* comprehendit. Fuerunt & inter antiquiores Jctos, qui consuetudinem, usum communem, *observantiam* & stylum curiæ pro iisdem habuere, ut præter Angelum Aretinum, Antonium de Butrio, Johannem Fabrum aliosque testatur Boërius *Consul. 8. n. 1.* pariter usum, consuetudinem & *observantiam* Klock. *de Contribut. c. 20. n. 91.* atque Carpz. *Respons. 40. n. 16. & seqq.* fere promiscue acceperunt. Nec minus Rhetius in *Instit. Jur. Publ. L. 1. tit. 1. §. 24.* asserit, jure Cæsareo usum, *observantiam* & consuetudinem non raro

raro pro iisdem sumi, nec Imperii consuetudines multum inter eadem distinguere; quanquam ob ultimam assertionem notatus sit à Kulpisio *d. Dissert. c. 1. §. 6.* Num autem recte, an minus, non curo. Dum vero idem Vir celeberrimus *cit. loc.* tradit, quod in *Legibus Romanis* vox Observantiæ pro synonymo consuetudinis plane non capiatur, sed semper fere præsupponat legem aliquam sive jus jam constitutum, aut negotium expressa voluntate adornatum, cujus usus insecutus, adeoque legis illius, vel negotii executio, aut exercitium in actum aliquem degressum voce ista denotetur, vix est ut in eo ejus sententiæ adstipuler. Nam (1) ejus dubitativa scribendi ratio: *semper ferè*; indicat, eum ipsum dubitasse, num ejusdem assertum indistincte calculum mereatur. (2) in *L. 37. ff. de LL.* quam sedem esse dicit Observantiæ, quæ legem interpretatur, nomen ipsum observantiæ, prout ipse Kulpisius fatetur, discrete non exprimitur, sed dicitur: *Optima Legum interpres est consuetudo.* Quemadmodum autem inde minime concludi potest, vocabulum consuetudinis in *LL. Romanis* semper fere præsupponere legem aliquam sive negotium, ac illius legis vel negotii executionem significare, cum famosior sit alter significatus, quo jus non scriptum denotat; ita multo minus argumentum inde formari potest ad vocabulum observantiæ, utpote quod ibi plane non occurrit. (3) Rationem dissentienti suppeditat *L. 1. §. 10. C. de Vet. Jur. Enucl. juncto §. ult. Inst. de satisd.* Siquidem in priori textu ita loquitur Justinianus: *Hæc tantummodo obtinere volumus, quæ vel judiciorum frequentissimus ordo exercuit, vel longa consuetudo hujus almæ approbarit, secundum Salviani scripturam, quæ indicat debere omnes civitates consuetudinem Romæ sequi.* Ubi in prioribus verbis consuetudo pro jure non scripto habetur, expresseque contradistinguitur exercitio & usui legum sive juris scripti; deinde in postremis hujus textus verbis hæc duo conjunctim sub generali vocabulo consuetudinis comprehenduntur. Inspeco autem

textu posteriori §. ult. *Inst. de Satisdat.* hæcce verba oculis nostris subjiciuntur: *quum necesse sit, omnes provincias caput omnium nostrarum civitatum hanc regiam urbem, ejusque observantiam sequi.* Quis non videt hic eadem, quæ per vocabulum consuetudinis in superiori loco indicabantur, observantiæ vocabulo inclusa esse; hincque ea pro synonymis in ipsis Juris Romani textibus usurpari. Scio equidem Dd. *in hoc §.* intelligere tantum legum latarum observantiam, cum in præcedentibus textus verbis præscribitur forma satisfactionis; sed quid quæso prohibet æque in latiore sensu de observantia tam juris non scripti, quam scripti capere isthanc generalem juris constitutionem, ac ipsa modo memorata *L. 1. C. de Vet. Jur. Enucl.* & insuper *L. 32. ff. de LL.* accipienda venit, quando ibi dicitur, quod in casu, si & jus scriptum & mores deficient, jus, quo urbs Roma utitur, servari oporteat? Imo generalem hanc & consuetudinis vocabulo æquipollentem observantiæ acceptionem etiam ipsi Juris Interpretes confirmant, dum ex *d. §. f. Inst. de Satisdat.* deducunt decisionem quæstionis: An judicia inferiora sequi teneantur observantiam seu stylum Curix judicii superioris? Si enim verba illius §. saltem de legum latarum observantia intelligenda sunt, inde ad stylum Curix, qui fatentibus omnibus est juris non scripti species, ac consuetudo appellatur B. Hopp. *ad §. 9. Inst. de J. N. G. & C. n. 2.* vel minime concludendum est. Utut ergo Kulpisius dicto loco existimet, etiam verbum: *observari*; serè in universum nihil aliud esse, quam secundum Leges fieri, earumque præscripto obedientiam præstare, tutius tamen asserendum videtur, *observari* in universum etiam in LL. Romanis dici tam de eo, quod secundum Leges fit, quam de eo, quod secundum consuetudinem regulatur.

§. III.

Cæterum non est diffidendum, ambiguam esse vocem observantiæ pariter ac vocabulum consuetudinis. De ambiguitate

tate consuetudinis distincte egit B. Titius, qui diversas ejusdem acceptiones recenset in *Jure Privato Rom. Germ. Cap. 7. §. 2. 3. 4.* quarum pleræque fere ad observantiam applicari possunt, ut nihilominus tamen & ipsa à consuetudine distincta maneat B. Stryk. *de Stylo Curia c. 1. n. 60. & seqq.* Sic accipitur ea (1) pro pacto tacito, (2) pro legum latorum viridi applicatione, (3) earum neglectu, (4) interpretatione, (5) pro observantia unius hominis, qualis locum habet in usucapione & præscriptione, (6) pro nudo actuum exercitio, vi obligandi destituto, (7) pro lege non scripta ex actibus subditorum ad scientiam Superioris perlatis, & tacite approbata orta, qua in postrema significatione potissimum à me sumitur, quamvis acceptionem (2) & (4) loco contentam non penitus excluderim, ceu ex *Cap. II.* hujus Dissertationis infra innotescet. Possumus eam itaque sic definire, quod sit *species juris non scripti, tacita Legislatoris voluntate introducta, sese tam circa negotia extrajudicialia, quam judicialia regulanda exhibens.*

§. IV.

Dividitur observantia itidem ac consuetudo variis modis, (I.) ratione Subjecti in *universalem*, quæ omnes omnino subditos stringit, & talis est vel intuitu totius Imperii, quo pertinet Observantia generalis Dn. Kulpis. *cit. loc. & Magnif. D. HILDEBRAND, Fautor ac Promotor studiorum meorum omnè honoris cultu prosequendus, Introd. in Princip. Juris in proem. c. 3. §. 18.* vel intuitu terrarum, quæ Statibus & Membris immediatis Imperii subsunt; quamvis & hæc in relatione ad totum Imperium suo modo etiam particularis dici possit; & in *particularem* item localem, quæ certi loci subditos duntaxat respicit. (II.) in *publicam & privatam*. Privata est, quæ ex actibus privatis circa instrumenta contractuum & testamentorum inducta est, si de interpretatione communi fuit dubitatum. Tabor *de Confrontatione part. 1. §. 17. seqq.* citante Kulpis

pīso d. l. §. 4. quæ tamen observantiæ species admodum impropria erit. Publica autem est, quæ vel ex actibus publicis circa regulanda Imperii negotia ab Imperio ejusque capite & Proceribus fuit introducta. Dn Kulpil. in *Dissert. de Observantia Imperiali per tot.* vel ex actibus publicis tam judicialibus, quam extrajudicialibus circa privatorum negotia subinde re-
 tenta. Atque ex hoc posteriori membro fuit (III.) divisio observantiæ in *judicialem* & *extrajudicialem*. Illa est, quæ moribus & actibus judicialibus constat, hæc quæ in moribus extrajudicialibus consistit. (IV.) Dividitur in *rationabilem* & *irrationabilem*. Illa est, quæ naturali rationi non adversatur, hæc quæ offendit legem naturæ, & quæ quoad effectum ipso jure nulla est, arg. eorum, quæ habet Müller. ad Struv. *S. J. C. Exerc. II. th. 20. not. d.* Sæpe tamen rīos quispiam pro irrationabili observantia habetur, qui revera talis non existit. Porro ea (V.) est vel *affirmativa*, quæ statuit aliquid faciendum, vel *negativa*, quæ statuit aliquid omittendum. Nec minus (VI.) ea est vel *juris præsumptiva*, vi cujus jus vetus adhuc vigere præsumitur, vel *juris novi inductiva*, aut juris duntaxat *interpretativa*. Ad hanc ultimam pertinent elogia Dd. quæ observantiæ attribuunt, dum eam appellant fidissimam legum, statutorum, privilegiorum, pactorum, testamentorum interpretem, imo reginam omnium interpretationum. Adde sis denique (VII.) divisionem B. Ticii quam habet §. 6. *cit. loc. in dispositivam*, quæ de novo aliquid constituit, quam supra appellavi juris inductivam, *correctivam*, quæ vel leges latas corrigit, vel tollit ac contrarium sancit, sed & hæc species inest juris inductivæ; nec non *privativam*, quæ legem simpliciter abrogat.

S. V.

Causa efficiens observantiæ est tacita Legislatoris voluntas. Præsupponit vero illa tacita voluntas scientiam, quod actus illi, ex quibus observantia elicitor, ad notitiam Legislatoris perve-

pervenerint. Hinc observantia non subsistit, si actus ita clandestini fuerint, ut ad superioris notitiam pervenire haud poterint, quamdiu enim hic probabiliter id quod actum est ignorat, haud dicendum est, ejusdem patientiam & voluntatem tacitam adesse; & sicuti ignoti nulla est cupido, ita neque expressa neque tacita approbatio. Eo magis autem scientia Superioris opus est, ratione introducendae observantiae, quo minus haec ad sui existentiam tot actus & tantum tempus, ut consuetudo requirit, in quo cum primis formalis differentia observantiae & consuetudinis consistit, quamobrem illa, quae alias de consuetudine dicuntur, quod summa potestas scire praesumatur, & lubens permittere, si actus frequenter & diuturno tempore fiant, Struv. S. J. C. Ex. 2. th. 20. ex modo dicta ratione ad observantiam non ubique quadrant, sed actus in observantia introducenda ita debent esse comparati, ut constet eos revera ad Superioris scientiam perlatos esse. Ex sententia quidem B. Titii in *Jurisprud. Priv. Rom. Germ. cit. c. 7. §. 5.* ad constituendam consuetudinem exiguntur (1) actus subditorum, (2) confirmatio Superioris, (3) decretum ex illis ortum, ac futurum usum respiciens. Quae requisita ad observantiae introductionem ita supposita superiori meo asserto, quod observantiae causa efficiens sit tacita Legislatoris voluntas, contrariari videntur. Sed salva res est. Nam quoad requisitum primum nullum est dubium: Actus subditorum omnino requiri aequè ad introducendam consuetudinem ac observantiam, ad hanc tamen pauciores actus, & brevius tempus quam ad illam. Quod porro secundum requisitum, confirmationem Superioris, attinet, hic notum est, confirmationem esse vel expressam vel tacitam. Hanc tacitam utique adesse debere, & ego existimo, unde quoque observantiam, morem, tacita Legislatoris voluntate approbatum dixi, sed vix est, ut cum laudato Titio *loc. cit. §. 19. & 21.* expressam ejusdem voluntatem admittam. Utut enim regeres, posse evenire casus, ut actibus subditorum

B

expres-

expressa Superioris confirmatio accedat, & tunc utique obtinere vulgatum illud, quod ubi constat de consensu expresso, non opus sit quærere de tacito; attamen si ejusmodi casus expressæ confirmationis existat, ille neutiquam referendus erit ad consuetudinis vel observantiæ introductionem. Aut enim imperans *imploratus* confirmationem impertit, & quidem vel super re & actu dubio in contradictorio adhuc versante, tunc confirmatio nihil aliud est, quam decisio causæ ex plenitudine potestatis Principis facta; vel super actu aut negotio aliquo extrajudiciali, tunc illa confirmatio referenda erit ad classem privilegiorum; harum confirmationum neutra tamen trahenda erit ad consequentias & casus futuros, nisi expressa voluntas Principis adsit, ut etiam futura negotia hac regulentur, aut tunc non obligat hæc confirmatio tanquam observantia, aut consuetudo, sed tanquam Lex scripta. Aut imperans confirmat actus quosdam subditorum *non imploratus*, sed spontaneo motu; Id vero non fiet, nisi in casu, ubi Princeps habet animum tali confirmatione etiam actibus futuris normam præscribendi, quo casu haud dubie semper addita erit clausula expressa, quod in casibus similibus futuris idem jus debeat servari. Sed hic iterum juris scripti species adparebit. Unde liquet, ejusmodi requisitum *expressæ confirmationis* ad doctrinam de consuetudine & observantia vix applicandum esse. Ex modo præmissis facili quoque negotio de ultimo ac tertio requisito supra supposito, scil. de Decreto futurum usum respiciente judicari potest, nam decreto expresso de usu futuro accedente, iterum legem expresse scriptam habebis, quod & ipse D. Titius non negat, dum §. 21. dicit: *illud* (scil. confirmatio) *fit expresse, hoc* (scil. decretum) *tacite, quod si sententia discrete adjiciatur, quod deinceps velut norma communis observari debeat, tum non consuetudo* (item observantia) *sed lex expressa exoritur*, quo ipso tamen definitionem consuetudinis, quam *cap. cit. 7. §. 5.* posuerat, quod scil. nihil aliud sit, quam decretum ex actibus subditorum

torum confirmatis exortum, ac in vicem norma subditis propostum, ipse iterum destruere videtur. Sed de his satis. Cum itaque hisce in contrarium obmotis minime officientibus tuta & firma satis manserit assertio mea, quod causa efficiens observantiae sit tacita Legislatoris voluntas, quaestio oritur: Num etiam tacita magistratus inferioris voluntate introduci observantia possit? Sine dubio negativa responsio verior habenda est, cum magistratui non competat potestas legislativa, nisi ponamus hanc facti speciem, quod magistratui urbano à Principe relicta sit potestas leges ferendi, v. g. circa determinandum pretium esculentorum & potulentorum, &c. id quod in multis municipiis ita dispositum invenire licet, hoc in casu tacita magistratus inferioris voluntate circa ejusmodi negotia observantiam introduci posse, haud inficiamur.

§. VI.

Quoad *Objectum* & *Subjectum* Observantiae nihil occurrit specialiter monendum. Sed omnes illi, qui legibus & consuetudine obligantur, vinculum obligationis etiam nanciscuntur ex observantia, & de quibus actibus fieri potest lex, & existere consuetudo, de iis etiam Observantia obtinere potest. Cum hisce in passibus à jure scripto ad non scriptum ejusque species omnes firmissima valeat consequentia. Id solummodo circa generalia adhuc restare videtur, ut formam observantiae & effectus ejusdem potiores perlustrare haud supersedeamus. Quae tractatio vel ideo hic maxima necessaria, ne quis ex haecenus dictis objiciat, nullam plane inter consuetudinem & observantiam intervenire differentiam, adeoque lusum saltem esse in terminis, & quod alii consuetudinem appellant, me observantiae nomine insignire. Videamus ergo utriusque *formam* & *differentiam*. Ad formalia requisita consuetudinis pertinet actuum frequentia & diuturnitas temporis. Struv. *S. J. C. Exercit. 2. th. 20.* Lauterb. *Coll. Theoret. Pract. ad tit. de L. l. §. 35. 36.*

Actus debent esse spontanei, publici, continui, uniformes. Lauterb. *c. l. §. 37. 38. 39.* Müller. ad Struv. *d. l.* Jam si observantiam examinamus, apparet quidem, actus debere esse spontaneos, publicos, uniformes, sed eorum frequentia & diuturnitas temporis non requiritur, prout Illustr. L. B. de Lyncker *Respons. 55. num. 19. & seqq.* nec non Dn. D. Hildebrand. *Introd. in Princip. Juris p. 57.* speciatim notarunt. Quot autem actus hic sufficiant, an unus, an duo &c. ea de re infra *Cap. seq.* piuribus agam.

§. VII.

Paucis porro indicandum venit, quomodo observantia & stylus curiæ inter se differant. Observantia versatur circa negotia tam judicialia, quam extrajudicialia, uno verbo circa materialia sive merita causæ, ceu Jctorum schola loquitur. Stylus curiæ autem occupatur saltem circa formalia sive modum & ordinem procedendi in judicio. confer. B. Stryk. *Dissert. de Stylo Curie c. 1. n. 63. & seqq.* Cæterum an tantum stylus curiæ summorum judiciorum pro lege tacita habendus sit, cui subditi in iis agentes se attemperare debeant, ille autem, qui in inferioribus judiciis obtinet, & à judicantibus adhibetur, ejusmodi vi obligandi destituatur, non incongrue hic quaeritur? Utrumque affirmandum videtur, ex doctrina B. Titii *c. l. §. 3. 4.* ubi stylo, qui in inferioribus judiciis obtinet & à judicantibus adhibetur, vim obligandi denegat. Verum ut taceam, quod ipse fateatur, circa hanc magnam plerumque superstitionem occurrere, ipsa experientia satis evincit, quod etiam in inferioribus judiciis stylus curiæ vim legis tacitæ omnino habeat, cui non minus agentes tali in judicio æque se attemperare teneantur, quam ei, qui in supremis curiis occupantur. Ad minimum coguntur per indirectum ei se conformare, si causam propria culpa nolint protrahere vel etiam amittere. Etenim scio, quod in Præfectura quadam, ubi mos viget, ut actor rei contumaciam accusaturus provocationem integram accusationi præmit-

præmittat, actoris accusatio, qui provocationem omiserat, pro non facta fuerit declarata.

§. VIII.

Effectus observantiæ generales iidem sunt, qui consuetudinis. Quemadmodum autem hujus eadem est efficacia, quæ legum scriptarum, consistens in imperando, vetando, permettendo & puniendo. L. 7. ff. de LL. Lauterb. Coll. Theor. Pract. ad tit. de LL. §. 43. Müller. ad Struv. S. J. C. Exerc. II. th. 22. ita eadem virtus observantiæ tanquam speciei juris non scripti tribuenda est. Sed de his aliisque observantiæ effectibus in sequentibus infra plura sum in medium prolaturus.

CAP. II.

De Observantia tam judiciali, quam extrajudiciali in specie.

§. I.

CUm in §. ult. Capituli præcedentis dictum sit, effectus observantiæ generales consistere in imperando, vetando, permettendo & puniendo, eamque instar Legis scriptæ efficaciter obligare, inde sua sponte nunc fuit ratione *observantiæ judicialis*, quod iudici incumbat secundum eam judicare, ejusque effectus in actum deducere. Frustra enim foret potentia, quæ non deducitur in actum, & injunctum est etiam illud iudici expresse *in pr. Inst. de Offic. Jud. & Arth. jubemus. C. de Judic.* dum dicitur, *quod non aliter judicare debeat, quam legibus aut constitutionibus aut moribus proditum est*; sub quo posteriori vocabulo procul dubio etiam observantia ex regulis bonæ interpretationis, secundum ea, quæ supra *Cap. I. §. 2.* dicta sunt, comprehenditur. Ea saltem intercedit differentia, ut primo loco attendere debeat ad jus scriptum in

sententia dicenda, & postea ad jus non scriptum & observantiam. Et hoc etiam confirmatur in *L. 35. ff. de LL.* in verbis: *Sed ea, quæ longa consuetudine comprobata sunt, ac per annos plurimos observata, velut tacita civium conventio, non minus quam ea, quæ scripta sunt jura servantur.*

§. II.

Est autem Observantia judicialis hæc in specie consideranda nihil aliud, quam usus sive mos judicis, retro sive antea receptus, idem jus in similibus subsequentiis casibus & causis decidendis statuendi, ac antecedenter in aliis ejusmodi casibus & causis similibus fuit observatum, arg. *L. 35. L. 37. ff. de LL.* Bœkelmannus *ad ff. tit. de LL. §. 38.* generis loco in observantia nostra judiciali describenda ponit, quod sit frequentatio actuum quorundam in judicio in futurum judici servanda; Sive autem hanc, sive illam à me supra traditam sequaris, meo judicio perinde erit, cum ubique satis appareat, usum fori frequentatum præbere normam futuræ causarum & negotiorum decisioni, idem jus eidem applicandi, idque non injuria, cum etiam judicialis observantia, undecunque suam originem habeat, à judice insuper haberi, aut prorsus negligi minime queat. Caspar Ziegler. in *Dicastic. seu. de Offic. Judicis Concl. 36. §. 31.*

§. III.

Tripliciter autem hanc nostram judicialem observantiam intuendam autumo (I.) vel quatenus est juris *presumptiva*; (II.) vel quatenus est juris novi constituendi *inductiva*; (III.) vel quatenus est juris jam constituti *interpretativa*. Prior nempe observantia juris præsumptiva est talis usus, qui præsumitur pro vigore juris scripti semel antea recte introducti & recepti, donec probetur contrarium. arg. *Ord. Cameral. P. 1. tit. 13. pr. & tit. 57. Recept. Imp. de An. 1654. §. 105. Mevius ad Jus Lubec. quest. pralim. 7. n. 8. & P. 3. decis. 323. Carpz. P. 2. dec. 101.*

Har-

Harprecht. *Consil. Tubing.* 18. n. 338. Illustr. L. B. de Lyncker. *Cent. 3. Decis. Jenens.* 292. Altera (observantia scil. judicialis) juris novi inductiva est, qua jus novum in judiciis introducitur, & factis occurrentibus applicatur. Denique posterior observantia juris interpretativa est, qua jus jam constitutum duntaxat per subsecutam similem, vel aliam decisionem declaratur, confirmatur & explicatur, ceu post Aymonem Cravett. *Consil.* 828. n. 11. Decian. *Vol. 1. Consil.* 44. n. 28. ita observantiam considerat distinctim Illustr. L. B. de Lyncker *Resp.* 108. n. 13. & 14. Juris inductiva frequentatione actuum judicialium innixa, si longo tempore stipata deprehenditur à consuetudine parum differt, vique legis habere censetur, Illustr. L. B. de Lyncker. *Cent.* 10. *Decis.* 998. *inf.* nisi quod consuetudinis indoles tam lata, tamque ampla sit, ut non modo negotia judicialia respiciat, sed & extrajudicialia; ast observantia nostra judicialis duntaxat versatur circa causas & casus in judicio ad similem normam decidendos, reflectitque judiciorum materialia seu merita causæ. Bœckelman. *ad ff. tit. de LL. §. 38.* Lyncker *cit. Decis.* 998. *inf.*

§. IV.

Constat autem ex huc usque adductis, quod ad observantiam judicialem juris inductivam constituendam potissimum requirantur res judicatæ sive sententiæ actusque judiciales. arg. *L. 35. & 38. ff. de LL.* Bœckelman. *ad ff. tit. de LL. §. 3.* non secus ut in alia consuetudine introducenda quoque actuum frequentia requiritur, ut eo magis hinc tacita Legislatoris voluntas colligi & induci possit; pervenisse enim ejusmodi actus multifarii admissi putantur in juris conditoris notitiam, ipseque tacendo in eosdem consensisse, arg. *L. 1. C. que sit long. consuetud.* *L. 3. C. de privileg. adific. L. 3. & seqq. ff. de LL.* Lauterb. *Concl. Forens. Exercit. 2. th. 8. & 9.* Licet proinde alii ipsius Legislatoris scientiam & consensum ad ejusmodi judicialem observantiam inducendam haud requirere videantur per *cap. 1. de Constit.*

Constit. in 6to. uti sentit Zœsius in Commentar. ad ff. sub tit. de LL. n. 18. Verius tamen & rectius meo iudicio illos statuere arbitror, qui non præsumptam solum scientiam ejusdem in nostra observantia introducenda exposcunt, sed & positivam præsupponunt; ex qua ipsius tacitum & præsumptum consensum quoad introducendam observantiam deducunt, quo pertinet illud, quod statutum & ejusmodi observantia judicialis ab effectu æquiparentur, quemadmodum enim ad Statutum scientia requiritur & consensus, sic etiam positiva scientia & consensus tacitus ad observantiam exigitur. Facit huc *c. 9. de Consuetud.* ubi ad novas consuetudines seu observantias inducendas Episcopi consensus requiritur. Uti autem in illo textu per consensum non præcisè expressus, sed tacitus intelligitur, ita tamen simul inde colligi potest, quod consensum necessario præcedere debeat scientia positiva; absque hac enim neque expressus, neque tacitus consensus existere potest.

§. V.

Sed quot præcisè actus judiciales, res judicatæ sive sententiæ nostram judicialem observantiam efficiant, de eo non conveniunt inter se Iurium Interpretes; duas consimiles in eodem litis genere sententias observantiam seu consuetudinem judicialem haud facere arbitrantur Cujac. *L. 20. Obs. 1.* & Dominic. Arumæus *ad ff. Diss. 1. n. 11.* Imperator Severus enim rescripsit: *In ambiguitatibus, quæ ex legibus proficiscuntur, consuetudinem aut rerum perpetuo similiter judicatarum auctoritatem vim legis obtinere. L. 38. ff. de LL.* Perpetuitas requirit continuum usum, qui si eodem modo se semper habuerit, res ita judicatæ trans-eunt in consuetudinem, iudicesque in similibus causis obligant, & vim juris fortiuntur. Arthur. Duck. *in conclus. L. 1. de Auctor. Jur. Civ. n. 5.* à quo tamen vix capere licet, quid sibi velit, dum in sequentibus dicit, res eodem modo similiter & perpetuo judicatas obstringere iudices ex vi consuetudinis, & non quod juris

juris partem constituent. Sane si vim juris sortiuntur, sive ex vi consuetudinis obligant, quod utrumque assertum ab eo fuit, cur non & juris partem constituent, cum ipsa consuetudo jus sit, & partem juris faciat, Ziegler. *de Off. Jud. concl.* 36. §. 16.

§. VI.

Licet equidem veritas hujus doctrinæ, qua Interpretes ad Observantiam juris inductivam plures quam duos actus judiciales sive consimiles sententias in similibus causis & casibus enunciatas exigunt, de Jure Civili neganda sit vel minime, cum frequentia actuum in *L. 1. C. quæ sit long. consuet.* postulata, dualitate vix ac ne vix quidem absolvatur; attamen in Praxi ad observantiam judicalem etiam duos actus judiciales, duasque sententias consimiles in simili causa sufficere omnino admitto cum Carpz. *in Jurisprud. Forens. P. 2. Const. 3. def. 22. n. ult.* Schultes. *L. 2. quest. 78. n. 24.* Harprecht. *Resp. 31. n. 77. & 78.* quodcunque enim de genere prædicatur, id etiam prædicandum est de specie, cum hæc illi semper insit. *L. 147. ff. de R. J.* Nam si hodie duos actus generaliter ad consuetudinem introducendam sufficientes putantur. Lauterb. *Concl. For. Exerc. 2. th. 9.* Harprecht *cit. Resp. 31. n. 77. & 78.* quidni etiam ad observantiam judicalem juris inductivam; cum hæc parum à consuetudine abeat, si scilicet sunt aperti & publici, ita ut appareat Legislatorem ac Superiorem hinc nactum fuisse notitiam, eosque sua taciturnitate & acquiescentia, omiſsa contradictione adprobasse.

§. VII.

Quanquam aliàs res judicata nec legem efficiant, nec in similibus causis ad necessitatem similiter judicandi judicem obligent, cum partim minima circumstantia jus ita variet, ut alia decisione egeat, partim vero nec aliis præjudicium, ut res inter alios acta & judicata, faciat. *L. 63. ff. de re judicata. L. 1. & L. 2. C. quibus res judicata non nocet. & tot. tit. C. res inter alios acta, vel judicata aliis non nocere.* Et hinc in genere de ejusmodi sententiis alibi latis constitutum legatur, non attendi eas in judicando debere. *L. 13. C. de sentent. & interlocut.* Verumenim-

C

vero

vero ea omnia exaudienda & accipienda sunt de rebus judicatis singulatim & seorsim considerandis, & quatenus eæ legibus in contrarium extantibus non debent in judicando præferri, & singulatim ad observantiam inducendam allegari; secus autem se res habet in sententiis & judicatis, ubi in defectu juris clari præscripti, duntaxat analogiam juris vel æquitatis diu in foro in similibus causis & judiciis Judex est secutus, ex quibus ceu rebus perpetuo similiter judicatis in defectu juris clari & expressi adhuc vigentis consuetudo judicialis est exorta. Ziegler. in *Di-cast. concl. 36. §. 25. in pr. & 26.*

§. VIII.

Eo minus autem de efficacia nostræ observantiæ juris inductiva ambigendum venit, si ea insuper longo tempore circumvallata ostenditur, quod tunc vim legis habeat, eo minus quid scrupuli restat ob *L. 38. ff. de LL. & Recess. Imp. de An. 1570. §. 75. & 76.* ubi verba: Derohalben auß rechtlichen Bedencken und Vergleichung gemeiner Stände und Abgesandten / wollen wir hiemit Cammer-Richtern und Besitzern auferlegt und gebotzen haben/hinsüro den löbl. alten Brauch und Stylum unsers Kayserl. Cammer-Gerichts / wie es jederzeit auß sie bracht / unverhindert zu lassen / sondern demselben sowol in decernendis processibus als decisionibus causarum zu folgen. Siquidem ejusmodi observantia ipsius Principis ceu supremi Magistratus ordinationi æquipollet, ut ex Hyppolit. Riminaldo, Schurffio, nec non Carpz. in *Jurisprud. Consistor. L. 2. def. 155. n. 5.* videre licet.

§. IX.

Utut talis observantia juris inductiva vim juris habeat, tamen in eo à jure scripto abit, quod jus scriptum probari non debeat, sed duntaxat allegari. *L. 2. de jur. & facti ignorant.* observantia hæc autem probari debeat, quia species consuetudinis est. Perez. *ad tit. C. que sit long. consuetud. n. 5.* Struv. *ad tit. de probat. th. 8.* Huc faciunt, quæ hanc in rem habet Illustr. Dn. de Lynker. *cent. 6. dec. 537.* in verbis: Dieweil das Lehen-Geld in Erb-Fällen an sich verhaft / und daher bey ereigneten Zweifel / billich darwider gesprochen

Sprochen wird: auch nicht nur die von Klägern angegebene Zeugen zum theil ausdrücklich sagen/ daß sie das Lehen-Recht in Erb-Fällen für unbilllich hielten/ es wäre aber durch Zwang eingetrieben worden; sondern vornemlich was Eppichen Ellen anlangt/ kein einiger Fall/ daß auch von der Seiten-Linie von Erbstücken die Lehen-Wahr dasebst abgestattet worden/ dargethan/ die im Document lit. D. gemeldte Fälle anderwärts/ und der eine An. 1680. der andere An. 1685. und also der letztere/ nur ein Jahr vor erregten Proceß/ sich zugetragen/ daß dergestalt **das angegebene alte Herkommen**/ vermöge dessen in des Orts Gerichten/ auch von Erbstücken/ und zwar in der Seiten-Linie/ die Lehen-Wahr abgestattet werden müste/ **nicht erwiesen.** & idem *cent. 9. decis. 828.* in verbis: Dieweil aber dennoch dasselbe unstrittig adeliche Lehen/ und davon der jährliche Canon entrichtet wird; daher es auch dem Domino directo das Lehen-Geld zubringen muß. *L. f. C. de Jur. Emphyt.* die Gewohnheit auch von dem Ambt in diesem individuo, nicht darzuthun.

§. X.

Secus se res habet in Observantia Præsumptiva, quæ pro juris scripti tam communis, quam statutarii vigore, tam diu donec probetur contrarium, militat. *Lauterb. Concl. For. Ex. 1. th. 1.* hæc quemadmodum ad sui existentiam nullos actus exercitos & frequentatos supponit, ita nec probatione indiget, cum adesse præsumatur à jure, unde ille, qui Legem scriptam semel promulgatam allegat, & in ea suam intentionem fundat, ejusdem observantiam non ostendere tenetur, sed ille qui tale jus abrogatum adstruit, vel expressam legem contrariam, vel consuetudinem ad amissim probare cogitur, unde cum Mynsingero B. *Lauterb. Concl. Forens. Ex. 20. concl. 6.* scribit: haud sufficere, si probetur per multa lustra neminem *L. 6. C. de secund. nupt.* beneficium implorasse, & multos liberos prioris matrimonii, vel ex dicti juris ignorantia, vel ex reverentia erga parentes, aliaque causa dispositiones contra istam legem factas non impugnasse, atque ita quodammodo tacite eidem renunciaffe.

Talem namque non usum non abrogare vel tollere usum juris, certum est, cum utique diversa sint beneficii omisso, & legis istud beneficium concedentis abrogatio. Dn. Harprecht, *Conf. Tub. 18. n. 340.*

§. XI.

Aliter autem se res habet ubique circa Observantiam iudicalem Interpretativam, hæc utut nullum jus novum constituit, sed duntaxat jus antecedenter existens interpretetur atque declaret, atque demonstret, quantum cuique tam de præterito, quam de futuro juris competat, arg. *L. 12. & seqq. ff. de LL. Rota Rom. decis. p. 1. decis. 382. n. 8. Gœddeus in Conf. Marpurg. Vol. III. conf. 32. n. 64. Harprecht. Consil. 49. n. 58.* tamen æque ac juris inductiva ab allegante probanda venit, quanquam ad hujus existentiam etiam unicus actus probatus sufficiens sit Illustr. L. B. de Lynker *Respons. 177. n. 3. & Respons. 186. n. 5. Harprecht Resp. 31. n. 77. & 78. Consil. Tubing. conf. 90. n. 50. & Besold. Thesaur. Pract. verbo: Usurpanz, allegatur.* Item Harprecht *Resp. 60. P. 1. n. 490.* ibi: Observantiam quæ notorie per unicum actum inducitur, observante post Menochium & Decianum Speidelio in *Spec. voce: Observanz, in pr. Additionator Coll. Jur. Argent. tit. de LL. th. 44. Mevius Conf. 49. n. 21.* longum tempus tamen non debet probari, sicuti interdum probari debet in observantia inductiva, laudatus Dn. de Lynker *cit. Respons. 31. n. 78.* quæ in consuetudinem & jus quæsitum abit, unde longævus usus & observantia circa jurisdictionalia cum primis ceu lex attenditur, das alte Herkommen/ quod vulgo Nostrates antiquam observantiam interpretantur. Wehner *Obs. Pract. voce: Herkommen/ Besold. Thesaur. Pract. voce: Observanz,* Harprecht *cit. consil. 49. n. 55.* Huc faciunt verba *Addit. Reform. Noric. d. 24. Julii An. 1564. tit. Wie in denen Gerichtlichen Executions und Einfazungs Sachen gehandelt werden solle/ ibi: Nachdem aber solches von alten also bey dieser Stadt Herkommen/ und die Gerichten allhier nicht allein die Execution erkennet/ sondern auch in außere Territoria die gewinnliche Theil*

3 77

Theil wirklich eingesetzt haben / wie denn des viel *exempla* und Fall vorhanden / da der Richter *re ipsa* in Bambergischen / Nychstädtischen / Marggräfischen und andern Orten mehr / ohne Einred und Widersprechen der Obrigkeit des Orts / da die Einsetzungs-Güter gelegen / gethan ; sondern daß auch die Eigentherrn ihre ungehorsame Zins- und Erb-Lente aus frembden territorien Obrigkeiten und Gebiethen herein führen / und in denselben territorien pfanden lassen. So ist nicht zu rathen / daß sich ein E. Rath dieses alten Herkommens entgegen lasse / wie denn auch vor 30. Jahren derowegen etliche Rathschläge gemacht / und dahin geschlossen worden / daß man sich bey solchen alten Herkommen so viel immer möglich handhaben soll. *Illustr. L. B. de Lyncker cit. Decis. 662. in med.* Und überdieses hat Henneberg die *antiquissimam observantiam* vor sich : die so gar eine Verjährung geben könnte. *Pantschm. L. 1. qu. 22. n. 29.*

§. XII.

Ex his ita expositis facili negotio nunc de effectu presentis observantiae judicialis est judicandum ; quod quidem Praesumptiva observantia non jus constituat, sed potius scripta lex ipsa, pro cujus vigore praesumitur. Observantia juris Inductiva utique jus non scriptum faciat, legisque vigorem habeat. *Dn. Harprecht Conf. 49. n. 55, & seqq. Vol. IV. Bäckelm. ad ff. tit. de LL.* Observantia autem Interpretativa equidem vim & efficaciam leges interpretandi habeat, atque instar authenticæ interpretationis sit, sed lex ipsa potius, quam declaravit, pro constituto jure habeat, ipsaque duntaxat ejus particula declarativa existat. *Franzk. ad ff. tit. de LL.*

§. XIII.

Nec minus hæc observantia judicialis sese exerit tam circa Transactiones & Recessus, nec non pacta, quam circa Ultimas voluntates ; si nempe de genuino horum negotiorum intellectu judex sententiam ferre tenetur, unde non minus quid hic retro fuerit actum ; & utrinque ipso facto admissum & toleratum respicit, reflectit atque attendit ; nam concessionum interpretatur,

dit, investituræ eadem nituntur. Dn. de Lynker *Resp.* 108. n. 12. & 13. possessiones hac definiuntur. arg. *L. 12. ff. de LL.* Goeddeus *Vol. III. Conf. Marburg.* 32. n. 64. possessorium isthac firmatur. Lynker. *Resp.* 89. n. 1. & *Resp.* 24. n. 37. Pertinent huc verba, quæ laudatus hic Author *cent. 12. Decis.* 1177. circa medium protulit: Demnach nicht allein bekant / daß die partes Jurisdictionis inferioris unterschiedlich; sondern auch vornehmlich an Orten / wo etliche Obrigkeit sich befindet / auf die observanz und Herkommen / welches Stück zu dieses oder jenes Magistrats Verwaltung geschlagen / oder derselbe in Übung habe / zusehen / Carpz. *L. 1. Resp.* 49. n. 78. & *Quæst. crim.* 109. n. 38. welches Herkommen keinen weitem Titel bedarff zc.

§. XIV.

Cum ergo Observantia præmissa judicialis ubique vel jus præsens arguat, vel indubium faciat, ac judici normam judicandi præbeat, hic vix ac ne vix quidem de ista potest recedere, sed ubique observantiam ad amissim sequi tenetur. *pr. Inst. de Off. Jud.* nisi velit, ut ejusdem judicium & sententia nullitatis querela impugnetur. *L. 5. C. de LL. L. 4. C. de sentent. & interloc.* *Recesf. Imp. de A.* 1570. §. 75. & 76. Hinc si contra talem observantiam receptam fuerit judicatum iudex litem perinde suam facit, ac si contra jus commune pronunciasset. *Andr. Gailius L. 1. Obsf. 36. n. 36.* etenim minister duntaxat Legislatoris est, quare secundum hocce jus tam scriptum, quam non scriptum judicare necessum habet, & ad hoc primum promulgatae sunt Leges, ut & vitæ rationem Reipublicæ conformem instituat, & si quid injuria factum fuerit, juxta eas in judicii emendetur. *c. 3. dist. 4. in verbis: non licebit judici de ipsis judicare, sed secundum ipsas.* Ziegler in *Dicast. Conclus.* 36. §. 15.

§. XV.

Præter hanc judicialem Observantiam etiam usum & utilitatem observantiæ conspicimus in extra judicialibus negotiis. Sic observantia ejusmodi æstimatur, quod res quæ in feudum ab Episcopo vel alio Ecclesiæ Prælato semel sub legitimis requisitis

tis

tis hanc in rem necessariis cum causæ cognitione & consensu capituli sint data, habeantur pro rebus in feudum dari solitis. Horn. *in Sprudent. Feudal. c. 5. §. 6.* Quamquam juris interpretes heic dissentiant, ceu patet ex eis, quæ hanc in rem proponit Rosenthal. *de Feud. L. 4. c. 29. & seqq.* non tamen est ut à priori asserto recedam; cum enim jam res legitime ad hunc usum sit destinata, quid opus est lapsu temporis. Id tamen facile concesserim, si non constat rem in feudum primitus concessam servatis solennitatibus, licet concessio feudi sæpius sit repetita, tamen non ante dici rem in feudum dari solitam, nisi à prima investitura tempus, cujus memoria non extat, elapsum inveniatur. arg. *c. 1. §. de præscript. in 6to.* Quod si autem duntaxat dubitatur, utrum res ab initio legitime sit data in feudum? XI. annorum lapsum sufficere tradit Schrader *de Feud. p. 4. c. 2. n. 25. & seqq.* conf. Bruckner. *Disp. de rebus infeudari & subinfeudari solitis per tot.* modo res sint tales, quæ nec alienationem, nec præscriptionem respuunt. Dn de Lynker. *Resp. 2. n. 177. & 178.*

§. XVI.

Nec minus inter pacificentes & eos, qui controversias inter sese recessibus & transactionibus diremerunt: observantiam extrajudicalem ceu regulam adhiberi in aprico est, utique tam usus præteritus, quam concomitans & subsequens satis arguit, quousque hic vel ille hos vel illos actus exercere valeat. conf. Lynker. *Cent. 12. Decis. 1177. per tot. & Cent. 10. Decis. 961.* ibi: *Alldierweiln aber die Ambts-Bücher und Trohn-Register / daß die Dorffschafften die daselbst beschriebene Dienste zu leisten schuldig / und voriger Zeit unverweigerlich geleistet / unlängbar / solche Bücher auch ohnedem plenam fidem haben. L. 4. de Censibus L. 10. de Probat. Mevius IV. Decis. 179. und diffals durch die damahlige observanz genugsam bestärcket seynd. laud. Lynker. Cent. 8. Decis. 764.* Nachdem aber hingegen angeregtes Pactum von allodiis immobilibus, acquisitis und acquirendis redet; zu dergleichen solche Bergtheile gehörig: auch per observantiam familiaræ bey begebenden Fällen / das Pactum darauf interpretirt.

De

De efficacia observantiæ ex actibus anterioribus in pactis familiæ, Majoratibus & Senioratibus testatur præter Goldastum *de Majorat. L. 1. c. 5.* Dn. Harprecht. *Resp. 60. n. 858. P. 1.* In Transactionibus non minus suam energiam prodit. *c. contingit. 3.* in verbis: *si fuerit aliquot annos servata. & de Transact. Harprecht cit. Resp. 60. n. 493.*

§. XVII.

Similiter observantiam extrajudicialem satis notam & cognitam esse circa filias nobiles Franconicas & Suevicas, bey denen Uedelichen Bericht-Edelstern, quæ ubique ferè ex familiarum nobilium observantia prætenfa, certa dote contentæ esse, & hereditati à parentibus & fratribus suis sperandæ renunciare tenentur, quanquam enim hæ ipso jure citra talem intercedentem renunciacionem pro exclusis ab hereditate non habeantur, ceu prolixè ostenditur à Mynsingero *decad. 1. Resp. 10. n. 31.* & Kellenbenz. *de Renunciacion. Success. Qu. 7. per tot. Harprecht. Resp. 39. n. 114. Vol. 1.* Usu tamen ferè & observantia inter Nobiles Franconia & Suevia invaluit, ut suas filias non aliter eloquent, nisi hæ promittant renunciare; quod pactum de renunciando tam efficax est ad filiarum exclusionem, quam ipsa jam tum facta renunciatio, teste laudato Dn. Harprecht. *Conf. Tubing. 2. n. 26. § 28. Vol. 1.*

§. XVIII.

Denique observantiam etiam ultimas voluntates & mortis causa dispositiones si mare & declarare æque parum dubii habet, v. g. si dispositum in ultima voluntate, ut foemina ab hereditate usque ad deficientiam masculorum exclusæ esse debeant, si enim semel ad successio- nem admittæ fuerint, tunc imposterum removeri haud debent, ex eo, quod semel ita fuit observatum. *Surd. Conf. 370. n. 19. Fufar. de substitut. qu. 484. n. 72. vers. declaratur vigesimo quarto.* Harprecht. *Resp. 60. n. 490.* unde liquet, quod observantia etiam unico actu manifesta, pariter imposterum attendi mereatur, & vice versa, si foemina semel fidei commissa familiæ, vel gentilitio sint exclusæ, porro non admittantur.

§. XIX.

Et hæc sunt, quæ circa doctrinam de observantia & judiciali & extrajudiciali potissimum notanda mihi visa sunt. Fateor longe plures & limiores de ea observaciones in medium potuisse ac debuisse proferri. Verum cum hæ paginæ, ut supra in initio statim monui, tantum Academico Specimini destinatae sint, & ego temporis penuria exclusus, majorum Scriptorum Practicorum copiam consulere, eorumque decisionibus & observationibus illustrare hanc opellam haud potuerim, hinc filum differendi abrumpo, à Benevolo autem Lectore in iis, quæ forsitan minus rectè scripsi, veniam eo facilius mihi promitto, quo promptior sum ad mutandam sententiam, si meliora edoctus fuero. Interim DEO TER OPTIMO MAXIMO pro concessis viribus sit Laus & Gloria in æternum.

Altdorf, Diss., 1714

X 23449M

VD18

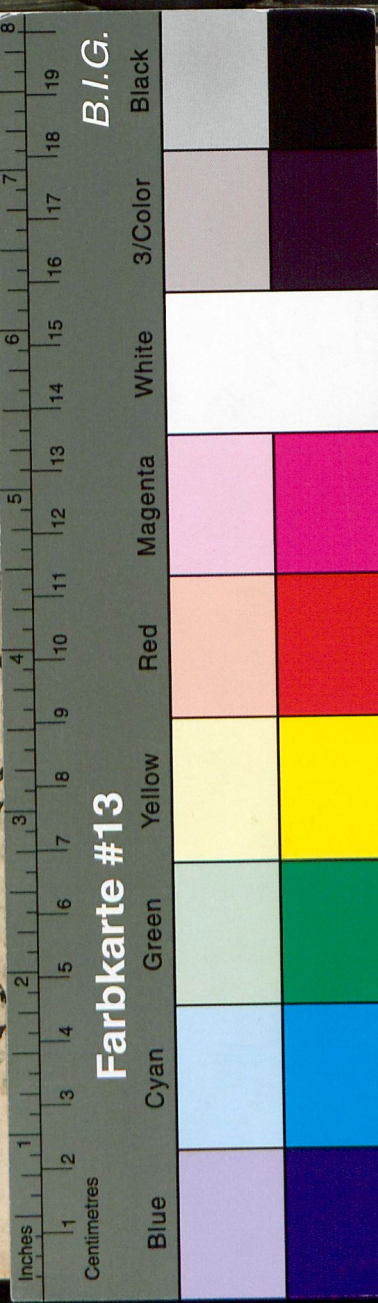
ULB Halle

3

007 791 658

B.I.G.

Farbkarte #13

G. 12 num 28

3 79

Q. D. B. V.
 TATIO INAVGVRALIS
 JVRIDICA
 DE
 ERVANTIA,
 QVAM
 TISSIMI PRAESIDIO,
 MAGNIFICI
 CTORVM
 VERSITATE ALTDORFINA
 ORDINIS
 BENEVOLO INDVLTV,
 O LICENTIA,
 S IN VTROQVE JVRE
 ET PRIVILEGIA DOCTORALIA
 RITE CONSEQVENDI,
 XVIII. SEPTEMBR. A. O. R. MDCCXIV.
 H. L. Q. C.
 ET SOLENNI ERVDITORVM EXAMINI
 SYBMITTIT
 NES GEORGIVS Linkmayr/
 NORIMBERGENSIS.

1714

3.

ALTORFIL,
 ITERIS MAGNI DANIELIS MEYERI.

